SVOBODA — СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 146. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 2, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 2-го СЕРПНЯ 1991 Ч. 146. РІК XCVIII.

ПРЕЗИДЕНТ БУШ ВІДВІДАВ КИЇВ

Київ. — Полагодивши усі справи в Москві після підписання договорів, серед них договору про зменшення атомової стратегічної зброї, президент З'єднаних Стейтів Америки Джордж Буш виступив на спільній пресовій конференції з президентом Міхаїлом Горбачовим, а в четвер, 1-го серпня вполудне прибув до столиці України Києва, де його очікували українці із скептицизмом, як інформує в „Ню Йорк Таймс" з 1-го серпня кореспондент Франсис Клайнс. Він твердить, що провідні особи руху спротиву в Україні заявили, що М. Горбачов загіпнотизував Дж. Буша, бо він їхав до Совєтського Союзу цілком з іншими цілями, без жодних обіцянки про поширення співпраці, збільшення економічної допомоги і обіцянки про надання спеціяльного статусу упривілейованої держави в торговельних справах.

Популярний в Україні Рух, під зверхністю якого розвивають свою політичну працю кільканадцять організацій і партій, ще напередодні приїзду Президента ЗСА до Києва перестеріг його і супроводжуючих осіб, що шістьгодинні відвідини України, які були включені у програму поїздки Буша до СССР, не будуть легкими і не стануть тільки ще одною нагодою для фоторепортерів. Голова Руху письменник Іван Драч заявив кореспондентам, що президент Дж. Буш підтримував кожну ініціятиву М. Горбачова, що здалека виглядало, що не Горбачов, а він шукає підтримки в совєтського лідера. Обережність Буша відносно республік була надто очевидною і на „провінцію" він правдоподібно прийде, як посланець М. Горбачова, без належної оцінки і симпатій до українських республіки, яку кремлівське керівництво обклало особливою „увагою" з огляду на існуючу тенденцію до самостійності. „Ми повинні пам'ятати, — заявив І. Драч, — що президент Дж. Буш принизив демократичні рухи в республіках". Представник генерального консуляту ЗСА в Києві прислухався до ходу пресової конференції.

Кореспондент Клайнс нагадує, що в Україні зформувався тепер досить сильний незалежницький рух, дії якого правдоподібно підтримує сам Леонід Кравчук, голова Верховної Ради України, а справи суверенітету республіки, самостійності й незалежности обороняє навіть частина членства Комуністичної партії, яка зрештою вже не становить одноцілого моноліту і в Україні, чимраз голосніше чуються голоси про вихід Компартії з КПСС і оформлення своєї незалежної від Москви партії. Він нагадує, що Л. Кравчук, який ще донедавна був ідеологічним секретарем ЦК КПУ, цілковито занихав російську мову і в парляменті і на публічно користується виключно українською мовою, підтримав перенесення дебат над проєктом союзного договору до 15-го вересня і тим самим завдав удару концепційним заходам М. Горбачова, який настоював над скорим підписанням договору.

Ф. Клайнс нагадує, що Україна, як жодна інша республіка, пам'ятає сталінський і післясталінський терор, насильну колективізацію і штучний голод, у якому вона втратила понад 10 міл. осіб, що померли з голоду тільки тому, що вони були українцями.

Теперішнє керівництво є рішене рішучо обороняти перед накиненням нового ярма кремлівським керівництвом, пробує нав'язувати зв'язки з сусідніми країнами, застановляється над введенням своєї власної валюти і творення своїх армійських частин. „Найбільшу помилку зробить Дж. Буш, якщо він сконцентрує свою увагу виключно на М. Горбачова і не допомагатиме демократичним рухам у республіках", — заявив Олександер Буряковський, один з керівників Руху. Подібне становище займає адв. Іван Гевко, американець українського походження, який каже, що Україну треба покласти на мапу світу під час візити Дж. Буша, а решта зроблять місцеві політичні діячі.

Після привітання на Бориспільському летовищі Л. Кравчуком, президент Буш висловив сподівання, що нові зміни в СССР приведуть до тривкої співпраці американського і українського народів. У своєму слові Президент згадав про сотні тисяч американців українського роду та про пам'ятник Тараса Шевченка у Вашінгтоні, цитуючи викарбувані слова поета на постументі: „Коли ми діждемося Вашінгтона з новим і праведним законом? А діждемось таки колись!"

Президент Буш вшанував жертви Бабиного Яру біля пам'ятника та виступив перед Верховною Радою України (коли це число друкувалось) і мав відвідати собор св. Софії перед відлетом до Вашінгтону біля 6-ої год. київського часу.

З'ЇЗД ВІЙСЬКОВИКІВ УКРАЇНИ ТЕПЛО ПРИВІТАВ Л. ЛУК'ЯНЕНКА

Київ (ПС УРП). — Як уже інформовано, тут 27-28-го липня понад 300 старшин — громадян України провели всеукраїнський з'їзд військової старшини з метою обговорення шляхів законного створення республіканських збройних сил та правового і соціяльного захисту військовослужбовців.

Учасники з'їзду, половина яких перебувають на службі в совєтській армії, вшанували великого гуманіста-правозахисника св. п. генерала Петра Григоренка і також генерала Шапошнікова, який відмовився стріляти в мирних демонстрантів у Новочеркаську. На з'їзд прибули: голова Комітету Солдатських Матерів Труханова, народні депутати України Ігор Деркач та Лариса Скорик, консультант відділу оборони і охорони кордону Естонії Удо Хельник, представники організацій „Щит" і інших політичних та громадських організацій. Під час переправи біля Будинку Вчителя до капітана резерви Валерія Колосівського, який є керівником житомирської обласної організації УРП, підійшли два наряди військових патрулів і намагалися його затримати, мотивуючи це вказівкою перевіряти документи усіх офіцерів і затримувати тих, що „безпідставно" перебувають у Києві. Завдяки втручанню старших офіцерів — делегатів з'їзду, Колосівського відпустили, записавши його прізвище.

Після виступів з пропозиціями створення республіканської армії та зачитання привітальних телеграм від депутата Верховної Ради СССР Ростислава Братуня, українських вояків з Великобританії та інших країн, а також від військовослужбовців з різних закутків СССР, голова оргкомітету Володимир Мулява представив делегатам з'їзду лідера УРП Левка Лук'яненка і повідомив, що Лук'яненко висунутий кандидатом на президента України від УРП. Заля зустріла Л. Лук'яненка бурхливими оплесками та вставанням з місць, після чого запросили його до Президії і до слова.

У своєму виступі Л. Лук'яненко виклав свою концепцію створення української республіканської армії. Потім виступив підполковник Григорій Омельченко, який висловив свої міркування на реорганізацію Міністерства внутрішніх справ. З'їзд привітала святкова об'єднана процесія вірних УАПЦ та УГКЦ, яка прибула до Будинку Вчителя на чолі зі священиками. Біля будинку зібралося багато людей, перед якими під час перерви виступив Л. Лук'яненко. Учасники з'їзду обговорили і прийняли статут Спілки Офіцерів України, створили Комітет Офіцерів, керівником якого обрано полковника Мартиросяна, заступником Віталія Чечила. З'їзд прийняв ряд документів та звернення до офіцерів — громадян України, які проходять службу на чужині.

На закінчення делегати відспівали гимн „Ще не вмерла Україна".

У ЛИТВІ ВБИЛИ СЕМЕРО МИТНИКІВ

Москва. — У середу вночі, 31-го липня, невідомі особи вбили з вогнепальної зброї сімох митників і поліцаїв, які були на митному пункті Мединінкай. Ще один литовець перебуває у лікарні в критичному стані. Головне підозріння падає на омонівців („чорні берети"), які вже кілька місяців безкарно орудують у Литві і Латвії.

Прикордонна застава знаходиться на кордоні Литви і Білорусії. Убитих і двох тяжко поранених знайшов коло п'ятої години ранку російський шофер вантажного авта, який переїжджав кордон двох республік. Литовські слідчі здогадуються на підставі попередніх даних, що трагедія сталася десь о другій годині ночі. На митному пункті перебували вісім литовців, у тому числі два поліцаїнти, четверо митників і двоє співробітників автоінспекції.

Коли наспіла допомога, шестеро з них були мертві. Двох — митників Ричардаса Рубавічюса і Домаса Царнаса — доставили в лікарню з тяжкими пораненнями голови. Один з них помер після операції. Другий перебуває в дуже тяжкому стані.

Литовський представник у Москві Лінас Пучінаскас вважає, що напад на митний пункт міг бути актом пімсти омонівців за те, що минулого тижня Литва вимагала виведення всіх омонівців з республіки. У середу президент Литви Вітавтас Ляндсбергіс висунув цю вимогу у терміновій телеграмі Горбачову, в якій литовський президент зауважив, що „акції омонівців порушують всі закони і не раз компромітують вашу і нашу країну".

В. Ляндсбергіс не приховує, що частина відповідальности за сваволю омонівців у Прибалтиці лежить на американському керівництві: „З'єднані Стейти Америки пішли на поступки, не висунувши рішучих вимог про те, щоб Совєтський Союз покарав осіб, винних у січневих вбивствах у Латвії і Литві", — сказав у заяві литовський президент. У січні в Литві і Латвії омонівці вбили в загальній кількості 22 особи.

Як пише кореспондент АП Томас Гінзберг, криваві події на кордоні у Литві „кинув тінь на другий день московської зустрічі на вершинах". Гінзберг підкреслює, що Буш та інші західні лідери осудили січневе кровопролиття у Литві. Вашінгтон навіть відклав тоді зустріч на вершинах, хоч пояснив це конфліктом з Іраком, а не незадоволенням з приводу кровопролиття у Прибалтиці.

Ляндсбергіс не сумнівається, що винними в сьогоднішній трагедії були совєтські контрабандисти, незадоволені діями митників. Представник міністерства внутрішніх справ СССР категорично заперечив, що його військо було причетне до інциденту, а міністер внутрішніх справ Борис Пуго обіцяв вжити всіх заходів до розшуку злочинців.

Україна збільшила компенсацію

Київ (ПС УРП) — Тут 25-го липня Кабінет Міністрів УССР ухвалив рішення про значне збільшення компенсацій, у зв'язку з ростом цін на продукти і товари.

Громадяни республіки отримають від 50 до 105 карбованців додатково. В першу чергу компенсацію отримають шахтарі та металюрги, жінки з малими дітьми, яким також зменшать податки. Враховано також інтереси громадян, які працюють в радіоактивній зоні.

У СВІТІ

В ІНДІЙСЬКОМУ стейті Махараштра під час великих злив вийшла з берегів річка Вардха, загинуло 500 мешканців села Мохад, всі його будівлі зруйновано.

СВЕРДЛОВСЬКЕ туристичне агенство „Малахіт" відкрило новий маршрут: „Місто, в якому жив і працював Борис Єльцин". Вартість екскурсії 5 карбованців. Враховуючи популярність російського лідера, агенство, мабуть, матиме зиск.

В МОСКВІ на вулиці знепритомніла жінка. Довкола неї зібралися люди, але ніхто не вмів їй допомогти. Неподалік сидів на прив'язі пес англійської породи бультер'єр. Звільнившись від ошийника, він підбіг до жінки і став лапами масажувати грудну клітку. Люди отороопіли, а жінка через десять хвилин ожила.

ДЖЕЛАЛ ТАЛАБАНІ, один з лідерів курдського руху за автономію, мав зустріч з прем'єр-міністром Англії Джаном Мейджором. На пресовій конференції після зустрічі Талабані сказав, що він пропонує „розморозити" частину іракських грошей за кордоном, щоб Багдад оплачував гуманітарну допомогу з власної кишені. На думку Талабані, ООН не повинна припиняти санкції проти Іраку. Коли Талабані запитали, чи може Ірак приєднатися до демократичних процесів, він відповів: „Демократія — ознака нинішнього періоду історії. Вона хвилею йде з Европи і вже досягає Туреччини і Іраку. Ніхто не може опиратися цьому процесові вічно".

РАДА ФЕДЕРАЦІЇ Незалежних Профспілок України вирішила проводити „дні єдиних профспілкових дій" за права та інтереси населення республіки. На початку вересня відбудеться всеукраїнські загальні збори, на яких мова йтиме про способи захисту соціяльно-економічних інтересів працюючих.

ПОЧИНАЮЧИ З 1985 року, Совєтський Союз закупив у ЗСА 23.4 мільйона тонн пшениці. Навесні цього року Вашінгтон надав Москві 1,5 біл. дол. позики на придбання американських продовольчих товарів. Совєти купують американську пшеницю за нижчими цінами, ніж на внутрішньому ринку ЗСА.

У ВІЛЬНЮСІ на площі Лукишка невідомі підірвали восьмиметровий хрест, встановлений 22-го червня в пам'ять антисовєтського повстання в червні 1941 року.

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ повернув Китаєві кілька островів на річці Амур, якою проходить кордон двох держав. Серед них — острів Даманський, де в березні 1969 року відбувалися криваві бої між совєтськими і китайськими прикордонниками.

МАДЯРСЬКИЙ БАНК „Будапешт", заохочуючи конкурс здоров'я, виділив на дві перші премії 1.5 мільфоринтів. Вони призначені тому місту чи селу, яке запропонує найкращу програму здоров'я і продемонструє на практиці її ефективність.

СОВЄТСЬКА ГАЗЕТА „Известия" оприлюднила прогнозу економічного розвитку Совєтського Союзу, вироблену Інститутом прогнозування Академії Наук СССР. На думку спеціялістів, найбільш критичне становище складається в інвестиційній ділянці. В особливій скруті є житлове будівництво. Зменшення імпорту, фінансові обмеження, пов'язані з реформою цін, страйки і боротьба республік за незалежність від Москви призведуть до гострої фінансової і бюджетної кризи наприкінці цього — на початку наступного року.

В ПОНЕДІЛОК, 29-го липня, президент Росії Борис Єльцин підписав документ про визнання незалежности Литви. В цьому документі зазначено, що Литва була анексована Совєтським Союзом, а не ввійшла добровільно до складу СССР, як твердить кремлівське керівництво. В протоколі говориться, що РСФСР має право вільного доступу до Калінінграду через територію Литви, а Литва, в свою чергу, має вільний доступ до польського кордону через територію Калінінградської области.

Король Гуссейн підтримав американську ініціятиву

Амман, Йорданія. — Йорданський король Гуссейн звернувся до керівництва Палестинської Визвольної Організації (ПВО) з особистою просьбою утриматися від дій, які можуть ускладнити дипломатичну ситуацію напередодні мирної конференції у справі Близького Сходу. Король перш за все мав на увазі, щоб керівництво ПВО не загострювало увагу на участі в переговорах арабів східного Єрусалиму. Палестинці вважають цю частину міста територією, захопленою Ізраїлем, а жиди категорично твердять, що єдиний і неподільний Єрусалим є стародавньою столицею Ізраїля.

З просьбою до ПВО Гуссейн звернувся в інтерв'ю, яке він дав у королівському палаці. Слід підкреслити, що король вперше висловив своє ставлення до складної і дражливої справи палестинського представництва. Слова короля Гуссейна, очевидно, повинні подіяти на керівників ПВО, які зустрічаються цими днями в Тунісі для обговорення цієї справи. Лідери організації повинні також зформулювати своє ставлення до вимог Ізраїля, щоб у складі палестинської делегації на майбутніх мирних переговорах не було ні одного представника Палестинської Визвольної Організації.

В умовах, коли Ізраїль твердо стоїть на своєму, відмовляючись сідати за стіл переговорів з членами ПВО або представниками Східного Єрусалиму, а ПВО не може піти на приниження, погодившись на ізраїльську вимогу, єдиний компромісовий вихід — ініціятиви З'єднаних Стейтів. ЗСА як посередник в арабсько-ізраїльському діялозі мають намір офіційно запропонувати ПВО вибрати представників палестинців на мирній конференції.

В інтерв'ю король Гуссейн, несподівано для багатьох, висловив однозначну і тверду підтримку американської ініціятиви, яку доброзичливо сприйняли деякі арабські держави, наприклад, Сирія і Єгипет. Король назвав ініціятиву З'єднаних Стейтів „останньою шансою" на шляху до досягнення справедливого і всеохоплюючого врегулювання арабсько-ізраїльського конфлікту „на багато поколінь вперед".

В Україні „відкривають" діяспорних письменників

Джерзі Сіті, Н. Дж. — З посиленням контактів між Україною і діяспорою, і ренесансом української літератури на батьківщині щораз більше творів українських письменників із чужини дістається в Україну та викликує там щире захоплення, а при тому часто і здивування, що досі нашим землякам не була відома їхня творчість.

Останньо „відкрили" в західній Україні, конкретно у Львові, твори відомої письменниці і довголітньої співробітниці „Свободи" Іванни Савицької. Вона вислала свою збірку оповідань з Лемківщини „Ой верше, мій верше" до Львівської Наукової Бібліотеки ім. В. Стефаника і це викликало широкий відгук серед мешканців Лемківщини, як і в усіх інших, кому близька українська література.

І. Савицька дістала низку листів із щирою подякою за свою книжку про Лемківщину, а після того вислала до цієї самої бібліотеки шість своїх творів і про них вже писала львівська преса.

Зокрема вдячне І. Савицькій Товариство Шанувальників Лемківщини у Львові, що вона так прегарно і поетично описує у своїх творах лемківську землю.

В Чернівцях влаштовують кінофестиваль

Київ. — У тежневику „Культура і Життя" зі суботи, 6-го липня, появилося повідомлення про те, що у Чернівцях від 3-го до 10-го вересня відбудеться 2-ий республіканський кінофестиваль. Він буде присвячений пам'яті Івана Миколайчука, якому цього року сповнилося 50 років.

Ігрові, неігрові та анімаційні фільми кіностудій республіки та „Укртелефільму", створені протягом часу від 1-го липня 1988 року до 1-го липня 1991 року, вступлять у змагання за шість офіційних нагород, які носитимуть ім'я Миколайчука. Найвища нагорода матиме назву „Білий птах" і буде присуджена за найкращий фільм фестивалю, спеціяльна нагорода „Фабіян" — за найкращу режисуру, будуть ще також інші нагороди — за кращу неігрову картину, кращу операторську роботу, за кращі жіночу і чоловічу ролі. Нагороди присуджуватиме жюрі, яке очолює Георгій Якутович. Крім того будуть нагороди за найкращу працю художника, композитора тощо. Ще одну нагороду визначить журі критиків, кінознавців, кіножурналістів, яке також працюватиме на фестивалі.

Поза конкурсом буде показано ретроспективу фільмів Миколайчука — режисера, актора, сценариста.

Лікарі Львова розгортають широку діяльність

Джерзі Сіті, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Коли нашої редакції заходить д-р Олександр Кіцера, голова Українського Лікарського Товариства і професор Львівського Медичного Інституту, із своєю милою дружиною, то ми щиро дивуємося цим головокружним плянам та цій діяльності, що тепер перед українськими лікарями західної України, зокрема у Львові. Тому саме перша гостина в ЗСА д-ра О. Кіцери дуже коротка і він відвідує нас вже напередодні поворотну до Львова, бо його широкі обов'язки не дозволяють йому на довші вакації.

— Що було конкретно причиною вашого приїзду до нас? — питаємо гостя.

— Я приїхав сюди на запрошення Українського Лікарського Товариства в ЗСА, щоб взяти участь у святкуваннях його 40-річчя, а рівночасно обговорити ряд спільних справ і наших ще тісніших зв'язків. Отож я був на святкуваннях, говорив на бенкеті в Чікаґо, дав два інтерв'ю в українських радіопрограмах Чікаґо і Детройту, був на сходинах УЛТ та сконкретизував ряд наших спільних завдань у найближчому майбутньому.

— Ви напевно мали нагоду познайомитися при тому з більшою кількістю українських лікарів у діяспорі та можете собі тепер виробити кращу картину їхньої діяльности та можливостей співпраці.

— Так, але в першу чергу я переконався про високий авторитет та інтелект українського лікаря. Який у ваших лікарів широкий діяпазон заціквлень, поруч знаменитого професіоналізму. Тому я збудований тим, що побачив і почув, і можу з переконанням ствердити, що ми, лікарі в Україні, хочемо підтримати своїх колеґ з діяспори не так матеріяльно, як їхнім авторитетом і знанням. Наші контакти мусять бути двобічні і побудовані на конкретних завданнях.

— Які з цих завдань уважаєте першої ваги?

— Це передусім завершення українського медичного тлумачного словника, який вже в праці, а якого ініціяторами були наші товариші-лікарі з діяспори д-р Ахіль Хрептовський і д-р Павло Джуль. Редакція словника є у Львові і та над ним працюють доктор хемічних наук Любов Маслова і д-р Леся Томашевська. Він повинен бути до року закінчений із принаймні 60,000 медичними термінами. А відтак у плянах праця

(Закінчення на стор. 4)

Д-р О. Кіцера з дружиною в редакції „Свободи".

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕЧІР НА ЛОНҐ АЙЛЕНДІ

Лонґ Айленд, Н. Й. — Управа Відділу УККА на Лонґ Айленді, Кенон ЮСА та Нассо повіт, Відділ парків запрошують на Український вечір в Айзенгавер парку, Іст Медов на Лонґ Айленді, який відбудеться в суботу, 10-го серпня, о год. 8-ій вечора. В програмі візьмуть участь танцювальний ансамбль „Волошки", вокальний ансамбль „Черемшина" та оркестра „Водограй". Вступ вільний.

ФЕСТИН ООЛ

С. Бавнд Брук, Н. Дж. — Організація Оборони Лемківщини, відділи Пассейку, Елизабету, Нюарку, Джерзі Сіті, Ню Йорку, Йонкерсу влаштовують фестин-пікнік, який відбудеться в неділю, 18-го серпня, в Українському Домі Культури, Девідсон авеню, в Бавнд Бруку (оселя української православної церкви-пам'ятника). Початок о год. 12-ій полудня. Гратиме оркестра „Журавлі". В програмі — мистецькі виступи, виграші, розваги.

В АМЕРИЦІ

НЮДЖЕРСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ сенатор Билл Бредлі пропонує, щоби оподаткувати мільйонерів і цими фондами оплачувати позички тисячам студентів з родин середньозаробітчанської групи, які в останніх роках всіми силами стараються побороювати зростаючі кошти університетських студій. Політичні аналітики уважають, що домагання сен. Бредлі про додаткові оподаткування найбагатших громадян може пошкодити його політичній кар'єрі, але висунення справи фінансових проблем студентів середньозаробітчанської кляси може таки вплинути на багатьох законодавців, які в короткому часі будуть обговорювати справу продовження Акту вищої освіти, що схвалює джерела фінансової допомоги студентам.

КОРЕСПОНДЕНТ ПРЕСОВОГО агенства Ассошіейтед Пресс Сузан Шейфер, покликаючись на достовірні джерела Пентагону, подала вістку, що секретар Департаменту оборони Ричард Чейні застановляється над можливістю закрити ще 80 американських воєнно-військових баз в Европі. Серед запланованих до закриття баз найбільше число знаходиться на території колишньої Західної Німеччини. Це переважно склади зброї та іншого допоміжного військового обладнання. Кілька місяців тому Пентагон повідомив про закриття понад 200 своїх військових осередків в Европі, серед них великі військові бази в Німеччині, Голляндії, Італії, Еспанії та Англії. Крім того, на території Европи сьогодні є 300,000 американських військовиків, а до кінця 1992 року має залишитися тільки 82,600. Причинами таких гострих зменшень американської військової сили в Европі уважають найперше брак фондів і розпад Варшавського Пакту.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Провал альянсу Ґорбачов — Єльцин

Боріс Єльцин, президент Російської Федеративної СССР, видав з початком цього місяця декрет, яким заборонив комуністичним партійним органам втручатися до керівництва фабрик та різних інших варстатів продукції і розподілу. Він ударив цим в саму суть комуністичної влади та водночас по найболючішій струні партійних верховодів і їхніх апаратчиків, по тій струні, якою є — кишеня. Це не сподобалося генеральному секретареві Компартії СССР Міхаїлові Ґорбачову. Він заявив, що буде боротися за відкликання чи уневажнення цього декрету Єльцина, коли б навіть прийшлося зробити це його, Ґорбачова, декретом. Виходить, що проголошене у квітні цього року „перемир'я" між Єльциним і Ґорбачовим — скінчилося і відновиться між ними давня боротьба на ідеологічно-політичній базі і давнє суперництво за владу. Боріс Єльцин виступив із партії на минулорічному партійному конґресі. Ґорбачов залишився вірним партії і тепер на засіданні Центрального Комітету, запропонував „реорганізувати" партію за зразком соціялдемократії, себто — відмовитися від різних догм марксизму, признати право приватної власности, перейти на систему вільного ринку, признати право вільного релігійного культу. На 358 членів Центрального Комітету тільки 15 голосували „проти". Вони голосували за таку „демократизацію" партії, бо усвідомили, що в іншому випадку СССР не отримає від демократичного світу ані сотика.

Але поведення Ґорбачовим війни проти згаданого декрету Єльцина виявить всьому світові, що насправді Ґорбачов прагне змінити тільки вивіску, а зберегти суть партійної влади. Автоматично вирине запит, як можна у практиці скасувати контрольовану державно-партійним апаратом економіку на систему вільного ринку, коли збережеться право партії правити у фабриках та всіх інших засобах продукції. Як виглядатиме у практиці приватна власність, коли не буде прикорочене право партії втручатися до економіки, як це саме захотів зробити Єльцин?!

Тимчасове перемиря продовжилось почерез відвідини президента Джорджа Буша, але з від'їздом Буша вся підсовєтська політична й економічна проблематика залишиться. Заходи Ґорбачова за збереження привілеїв Компартії не залишаться тайною в межах СССР. Вже у „Ню Йорк Таймсі" з 27-го липня ц.р. читаємо передбачення, що на партійному конґресі у листопаді цього року прийде до гострої внутрішньо-політичної ворожнечі.

Сказане вище стосувалося Комуністичної партії, її організаційної драбини і верхівки з Ґорбачовим у проводі. Але дійсність в Совєтському Союзі вже змінилася настільки, що поважним політичним чинником стала зорганізована протикомуністична опозиція під кермою колишнього міністра закордонних справ Едуарда Шеварднадзе. Перед виїздом Ґорбачова на економічну конференцію на вершинах „групи сім" — потентатів світу у Лондоні — ми читали, наче би той новостворений фронт під кермою Шеварднадзе і видатних ліберальних російських діячів був створений за тихою згодою від Ґорбачова. Коли ж Ґорбачов почне боронити права і привілеї партії — то, очевидно, ввесь протикомуністичний табір звернеться проти Ґорбачова й демаскуватиме його демократизацію партії як один великий обман. Внутрішньо-партійна боротьба вже розпочалася, бо контрольована партією преса повела кампанію проти Єльцина. Та боротьба за збереження партійного корита досягла вже такої натуги і дійшла до такого абсурду, що член уряду Ґорбачова, міністер справедливости заявив у телевізійному інтерв'ю, що декрет Єльцина противиться Гельсінкському договорові, бо порушує „права людини". Очевидно: члени партії є теж людьми, але і є ненависниками всього людського. Адже і всі диктатори світу були людьми. Останні дні в Совєтському Союзі з його Центральним Комітетом не прояснили, а ще гірше закаламутили атмосферу в імперії.

Наталя Осока

РОЗПОВІДЬ КАҐЕБІСТА-ДИСИДЕНТА

III.

У провінції КҐБ про свою працю доповідає першим секретарям обкомів партії. П'яте управління КГБ фактично можна назвати органами безпеки КПСС, бо воно тільки тим і займається, що охороняє інтереси Компартії. Вони ж займаються інакшедумаючими. Це і є охорона партійних настанов і всього партійного. П'яте управління обслуговує також міжнародні симпозіюми та працює в середовищі науковців.

Кореспондент: „Що ви можете сказати про деяких працівників КҐБ, скажімо, про Абрамова, який нині є помічником генерального прокуратора СССР, а раніше керував П'ятим управлінням КҐБ?"

Орєхов: „Особисто я його не зустрічав. Але з тих матеріялів, які свого часу читав, можна судити, що це людина безмежно віддана тому курсові, який проводило в той час керівництво партії. Він усе робив для того, щоб під корінь зрізати будь-яке інакодумство. Здається, він приїздив у справі того чоловіка, що їздив на велосипеді та розкидав летючки. Довго його ловили, років два. '70-ту статтю йому!' Розумієте? Ще до суду все було вирішено. Його тоді через психіятричну лікарню провели. Це най ліпший варіянт для КҐБ — проводити через психіятричну лікарню, щоб не було антисовєтських процесів. До психолікарні привозять спеціяльні папери. А в лікарів, як правило, є своя інструкція з цього приводу".

У праці з людьми КҐБ застосовує дві системи: „батога" і „пряника". Як правило, метода „пряника" має більший успіх. Щодо дисидентів, то кожного з них намагалися якось скомпромітувати. Або в родинному відношенні, або поширювалась інформація, що він працює за подачки від спеціяльних служб Заходу, а не заради ідеї. І багато іншого.

Під час зовнішнього спостереження при собі не носять посвідчень працівників КҐБ, а якісь інші, де значиться, що це працівник кримінального розшуку, або якогось науково-дослідного інституту. Навіть міліціянтам не розкриваються. Можуть лише сказати: „З приводу мене зателефонуйте на таке число телефону". За однією людиною протягом доби стежать до 30 осіб. Усі офіцери. Вік різний. В їхньому розпорядженні три-чотири автомобілі. Тільки в одну зміну чергують 12 осіб.

З приводу перегляду справ 1930-40-их років, Орєхов розповів випадок, коли його переконували, що всі зфабриковані справи уже переглянуті, а залишилися лише справжні. „А мені якось в архіві попалася справа на трьох листочках. На першому анонімний донос, що той чоловік аґітує проти совєтської влади, другий — свідчить про якусь маленьку перевірку, а в третьому постанова про засуд до смертної кари, підписана сержантом державної безпеки і розчерк: вирок виконано".

І це тому, каже Орєхов, що колись Петров вів одну справу, а Іванов — другу. Нині ж Іванов перевіряє справи Петрова, а Петров — справи Іванова. "Єдина можливість розібратися по-справжньому — це забрати архів КҐБ".

Безпартійних у КҐБ не буває, тому, працюючи там, не можна підкорятися тільки законові. Зобов'язаний підкорятися і партійній дисципліні. А партія не хоче втратити свою аванґардну ролю.

Кореспондент: „А ви не хочете домагатися регабілітації?"

Орєхов: „Раніше хотів — коли вірив на сто відсотків у перебудову і думав, що справді можна щось змінити. А тепер сумніваюсь... Домагався перегляду справи, але такі дивні приходили відповіді — мова чисто комітетська".

Кореспондент: „Де ви сиділи?"

Орєхов: „Спочатку в Лефортово. Потім у Марках, у спеціяльних таборах. Це Марійська АССР, недалеко від Йошкар-Оли. Етапом я йшов через Казань, тому думав, що везуть до спеціяльної психіятричної лікарні. Зона була дуже голодна. В'язні, колишні заступники прокурора і інші, тижнями їли саму лише кільку. Все інше тюремники розкрадали. Дружина розповідала, що після праці вони несли повні торби продуктів.

Я не шкодую, що так сталося. Навпаки, став себе поважати. Лише про одне можу жалкувати: що все організував і робив не так, як треба було. Можна було б зробити ліпше", — сказав на закінчення Віктор Орєхов.

До речі, 1978 року він попередив про арешт і самого О. Подрабінека, який провів з ним це інтерв'ю і воно було надруковане в газеті „Новое Русское Слово", а тут лише короткий переказ цього інтерв'ю.

І. Го.

Півстоліття дружби

У сьогоднішньому технологічному суспільстві, де поспіх і скорі зміни — характеристичні теперішнім дням — рідко завважуємо щоб приязнь і дружба тривали роками, чи навіть десятиліттями. Одним із позитивних вийнятків цього стану — це з'їзди колишніх учнів української гімназії в Зальцбурґу, які вже відбуваються майже півстоліття на оселі Українського Народного Союзу серед чарівних гір, котрі нам так нагадують наші рідні Карпати.

Цього року, у днях 6-го, 7-го і 8-го вересня на Союзівці відбудеться вже 12-ий з черги з"їзд колишніх учнів нашої гімназії, який організують Дарія Семеґен, Володимир Воловодюк і Богдан Гайдучок. Комітет робить усі старання, щоб з'їзд відбувся успішно в товариській і дружній атмосфері.

Від 1945 року, коли в таборі з Зальцбурґу відбулася наша перша матура до 1991 року проминуло багато часу. Багато відтоді змінилося у світі та в житті наших подруг і друзів. Незмінними залишилася наша дружба і непохитна віра у ці ідеали, які вщепили в наші юні душі дорогі виховники, що їх сьогодні в більшості вже немає поміж нами. Як раділи б із нами нині наші колишні професори, колишні воїни УСС, УГА і УВО, будучи свідками як їхні зусилля і труди не пішли надаремно, як їхній життєвий ідеал Української Самостійної Соборної Держави починає набувати конкретних форм і напевно в неминучому історичному процесі розчленування Російської імперії стане дійсністю вже може в п'ятдесятліття відзначення першої матури колишніх учнів гімназії у Зальцбурґу. Ми дійсно можемо бути гордими, що ми мали таких професорів. Це підкреслив проф. Богдан Рубчак, навіть не колишній учень Зальцбурзької гімназії, який в університеті в Шампейн-Урбана сказав приблизно так: „...не один сьогоднішній університет був би гордий мати таких професорів, що їх мала українська гімназія в таборі в Зальцбурґу".

Більшости наших професорів уже немає між нами. Відійшли також із життєвого шляху чисельні наші подруги і друзі, а недавно тому наш дорогий друг Василь Палієнко. Усіх їх згадаймо напередодні нашого з'їзду.

Поодинокі з'їзди нашої гімназії, окрім товариської, дружньої програми завжди мали якусь центральну тему. Наприклад, під час десятого з"їзду 4-го і 5-го жовтня на Союзівці обговорювано пропам'ятне видання книги споминів-збірника, „Незабутні роки", що його можна набути у видавництві „Свободи". Головним редактором збірника був проф. Мирослав Семчишин, а до редакційної колеґії входили: Іван Головінський, Зеня Кучма-Кулинич, Володимир Стойко. Тут слід підкреслити, що душею цього видання була Зеня Кучма-Кулинич. Вона дбайливо упорядкувала всі матеріяли та була дійсним координатором поміж членами редакційної колеґії і головним редактором.

На протязі майже півстоліття життя і праці в країнах нового поселення, тяжко описати словами всі зусилля труд та бажання наших гімназійних подруг зберегти серед своїх дітей, а тепер і унуків у діяспорі любов до нашої культури і мови, нашу ідентичність, наш духовий зв'язок з далекою, але близькою нашому серцю Україною. Згадуючи їхню щоденну працю у вихованні нашого молодого покоління можна б їм присвятити на спомин уривок із вірша Лесі Українки:

Чого то часами, як сяду
за діло,
Або як вже працю кінчаю
я сміло,
Не раз се на мене
мов хмара яка
Спадає сумная задума
тяжка.

Одначе, не зважаючи на задуму про долю наших дітей і внуків, як збірнота усі разом, колишні учні української гімназії в Зальцбурґу можуть радіти, що здали історичний іспит і виправдали сподівання своїх професорів-виховників. Наша гімназія дала позитивний вклад в організоване українське життя, діяспори, та в професійне життя ЗСА і Канади. Наші колишні гімназисти — це сьогодні президент Українського Народного Союзу, діячі Пласту, члени НТШ, відомі поетеси, письменниці, мисткині, винахідники, керівники банків, професори університетів, лікарі, дослідники, високі військовики і державні урядовці. Серед бурхливого темпу нашого життя знайдім трохи вільного часу, щоб приїхати на Союзівку на наш вже із черги 12-ий з"їзд. Ми будемо мати нагоду полинути думками у минуле нашої молодости, поговорити про свої враження із сучасних подій на Україні, застановитися над нашим ювілейним з'їздом в 50-ліття заснування нашої гімназії, та з вірою глянути в майбутнє, яке належить нашим унукам і правнукам, як це чудово висловив Василь Симоненко:

Ми думаєм про вас.
В погожі літні ночі,
В морозні ранки
і вечірній час,
І в свята гомінкі
і в дні робочі
Ми думаємо, правнуки,
про вас.

Відтворюючи у нашій уяві пройдений шлях від зальцбурзьких дерев'яних бараків до американських чи канадських метрополій, через побоєвища Кореї і В'єтнаму до відвідин Києва чи Львова, ми усі, як гурт, можемо бути горді за наше минуле та з вірою глядіти у майбутнє. До приємної зустрічі на Союзівці!

Петро Часто

МИ МАЄМО ШАНСИ, А ЩО МАЮТЬ ВОНИ?

Зчасом, коли нашим очам відкриється ланцюг причин, сьогоднішні події в Україні будуть здаватися закономірними. Нині ж вони — суцільні парадокси. Хто б що не сказав, буде мати якусь рацію. „Так" і „ні", воюючи, дійшли до найтоншої межі, на якій вони буквально зливаються. Більш того, вже з'являються ознаки феноменального перетворення одного в друге: політичний діяч, вимовляючи рішуче „так", насправді має на увазі не менш рішуче „ні".

Не вірите? Візьмімо за приклад того ж таки Леоніда Кравчука, головну постать сучасної української політики. А московські газети „Правду" і „Ізвєстія", з одного і того ж дня, 16-го липня, поставмо по обидва боки від нього, ніби два люстерка. І побачимо, що в них відбиваються два абсолютно різні Кравчуки. Можете вибрати того, який вам більше подобається.

„Ізвєстія" віддзеркалюють голову Верховної Ради України на тлі святкування першого Дня Незалежности в роковину прийняття декларації про державний суверенітет і під назву статті виносить слова Кравчука, мовлені з трибуни урочистих зборів у Києві. Під ними з легким серцем підпишеться кожний свідомий українець: „В третій раз — після Богдана Хмельницького і революції 1917 року — історія надала Україні шанс відродити свою державність, і цієї можливости ми не пропустимо".

В „Правді" — зовсім інший Кравчук. Позавчорашній. Він говорить те, що хочеться витрусити з вух: „Україна не збирається виходити з Союзу". І вимолює від Москви нової ласки для українців: „Треба, щоб люди бачили в Союзі велику спільноту, яка забезпечить всім рівність, свободу, мир".

Борони Боже, ми не критикуємо Кравчука, ми з ним погоджуємося — погоджуватися сьогодні є набагато оригінальнішою поведінкою, ніж заперечувати. Отже, помріймо, позахоплюймося: як то добре було б. якби Союз забезпечив усім рівність, свободу, мир!

І все ж кортить запитати: а що буде, як він цього не зробить? Хто буде відповідати перед українським народом? І чи буде перед ким відповідати? Чи залишаться українці народом? Зважмо, нарешті: наймудріші люди безперестанку наголошують, що Україна має не просто шанс, але шанс останній.

Кравчук, як добрий тактик, не може не розуміти, що збереження Союзу є не стільки комуністичною, скільки російською рефлексією, тому він і гладить „за шерстю" російську верхівку Кремля: „Росіяни на Україні — рівноправні учасники всіх політичних процесів, за рівнем освіти, за участю в керівних органах, за рівнем загальної культури російське населення — провідне на Україні. І ніякої дискримінації по відношенні до них не допустимо". І чи ж не свята правда? Де, де, а в керівних органах росіяни, знаємо, переважали. Щоправда, з Кравчукових слів годі з'ясувати, що то за звір і з чим його їдять — „рівень загальної культури"? Де вона, та культура, в якій росіяни були для українців взірцем? І чи культура це? Але коли союз залишиться, то вона, звичайно, далі буде видаватися за культуру. Коли Союз залишиться, росіяни в Україні далі слугуватимуть взірцем для другорядної, як це випливає з необачних Кравчукових слів у „Правді", української культури.

Сьогодні вже не про шанси на українську незалежність треба говорити, а про те, що вони розтануть, як хмарка в небі, в момент підписання нового союзного договору. Його редаґування, вдосконалення — марнота. Навіть перший секретар ЦК Компартії України Станіслав Гуренко є прихильником „вдосконалення" проєкту — щоб з більшими підставами рухати справу до підписання.

Ситуація жахлива: підписувати не можна, але він, це вже очевидно, буде підписаний. Остаточний варіянт, певна річ, міститиме багато „суверенних" обіцянок, тільки вони вже не матимуть найменшого значення. Коли відомого політолога, провідного спеціяліста Інституту Соціяльних і Економічних Проблем Академії Наук України, доктора історичних наук Олександра Гончаренка недавно запитали, чи можлива суверенна Україна в рамках суверенного Союзу, він відповів: „Неможлива. Це однозначно. Суверенною Україна може бути в рамках конфедерації Союзу суверенних держав, і на даному етапі саме через конфедерацію нам, мабуть, було б легше прийшти до повного суверенітету і національної безпеки". Тим часом для так званого Центру, зокрема президента Ґорбачова, не говорячи вже про ультраправних консерватистів, ідея конфедерації звучить як особиста образа. Схоже, що в цьому столітті з нею до них не підступишся.

Ось чому, коли сьогодні хтось продовжує тішитися: „Ми маємо шанси", то треба йому відповісти: „А вони мають військово-промисловий комплекс". Коли хтось продовжує п'яніти від щастя: „Ми маємо декларацію", треба йому нагадати: „А вони мають прийнятий Верховною Радою СССР закон, „Про органи державної безпеки", згідно з яким каґебісти дістали, законне право без санкції прокурора, „безперешкодно входити в будь-який час доби в житлові й інші приміщення, що належать громадянам, підприємства, і установам і організаціям, і оглядати їх". Коли хтось висуне арґумент, що, мовляв, союз європеїзується на шляху до вільного ринку, то не помилитеся, висловивши передбачення: ринок так довго не стане вільним, доки він буде результатом волюнтаристських вказівок Кремля.

А якщо зустрінете людину, котра вірить, що оновлений Союз принесе, як пише „Правда", „більше свободи, більше демократії, більше добробуту, захищености", то не кажіть нічого, тільки перехреститься.

Василь Маркусь

РІК СПОДІВАНЬ, ІЛЮЗІЙ І БОРОТЬБИ

II

В тому пляні проєктується новий союзний договір і т. зв. оновлений союз — федерація. Свідомий того, що цілковито накинений згори новий союзний договір не буде договором, Ґорбачов і його дорадники рішили отримати хоча мандат від народу, тобто виборців, для укладення того договору, і тому перевели відомий референдум. Раз більшість погодиться на якийсь оновлений союз, то Ґорбачов і його президентська рада вважали, що можна буде накинути республікам бажаний проєкт союзу. Але не так сталося, принаймні у деяких республіках. Частина республік, де бажання самостійности сильне і вибори дали національним силам більшість, прямо відмовилися від референдуму. Цього не могла зробити Україна із бльоком прорежимної більшости і лише з опозиційною меншістю, проте, активною, тих сил, які готові йти на розрив з союзом. Але на Україні сталося щось таке, на що важко було розраховувати, оцінюючи стереотипно поведінку й настанову т. зв. більшости. Крім союзного, скажемо так, „президентського" питання в референдумі 17-го березня 1991 року ще було питання республіканське, уточнюючи, що Україна готова увійти до союзу на базі декларації про суверенітет України. 70 відс. виборців на Україні погодилися з питанням Ґорбачова про збереження СССР „як оновленої федерації рівноправних суверенних республік, у якій будуть повною мірою ґарантуватися права і свободи будуть якої національности". В той же час більший відсоток (понад 80 відс.) проголосували за майбутні взаємини між республіками на базі респекту і в дусі декларації про суверенітет.

Іншими словами, можна сказати, що декларація, прийняття Верховною Радою, була підтверджена всенародним голосуванням, так само, як і принцип Союзу, але в дусі декларації. Цей софізм ситуації і референдуму добре зрозуміли теперішні керівники режиму в Україні й устами Кравчука заявили, що, маючи волевиявлення народу України, будуть цю волю респектувати. З цим до певної міри мусів годитися і Ґорбачов. Хоч уже проєкт союзного догорову, виготовлений призидентською радою, а раніше ЦК КПСС, був опублікований і він наскрізь просував централізаційну лінію, Горбачов мусів погодитися на новий підхід. Почав переговори з державними представниками республік в справі нових принципів союзу. Це так звані зустрічі 9+1, де саме цей один партнер рівноважить дев'ятьох. Назагал, відомо, як відбуваються ці переговори. Співрозмовці мають різні цілі і пропозиції, як їх осягнути. Вже опубліковано новий проєкт союзного договору, за яким „відновлений союз" має бути єдиною державою, а союзні республіки суб'єктами федерації. Очевидно, це незгідне з декларацією про суверенітет. Тут не лише з-поміж дев'ятьох Росія, Україна, але і Казахстан висувають альтернативні проєкти. Про що йдеться?

Опозиція від республік висуває формулу союзу суверенних держав проти суверенних совєтських республік. Республіка в совєтському розумінні, якщо взяти ще наявність т. зв. автономних республік, не співпадає з поняттям держави. Взаємини між ними, якщо вони суверенні держави, базуються на міжнародному праві, а якщо вони тільки суверенні совєтські республіки, то Ґорбачов ладний їх пов'язати своїм договором і свою союзною конституцією. Якщо вглянути у зміст проєктованого союзу, то в ньому не лишається багато із суверенітету. Зберігається спільна чи об'єднана оборона, союзний бюджет, а з тим і окремі союзні податки, союзні підприємства з військового комплексу, енерґетики, спільні дослідні пляни, включно з міжплянетарними дослідженнями, координація транспорту і зв'язку, а далі контроля і установлення порядку міжнародних відносин, наукової політики, народного господарства, валюта і кредит та центральний банк. Все це, очевидно, найчистішої води централізм, який нічим не різниться від сталінського чи брежнєвського федералізму. Ясно, що це не є сприйнятним навіть для чесних українських комуністів, які в зайвий раз переконуються про маніпуляції центру і самого Ґорбачова. Йому дуже залежало, аби виказати в Лондоні хоч би зовнішню єдність дев'ятьох, т. зв. консенсус, щоб велика сімка погодилася рятувати Союз перед економічним банкрутством.

Не погоджуються сторони також щодо самої процедуральної формули, хто договорюється з ким. Українська сторона стоїть на становищі переговорів і підписання угоди між партнерами, а не партнерів із союзом, інакше кажучи, не 9+1, але 9+0, а що буде вислідом договорення 9-ох, може евентуально називатися спільними органами. Ця тонка аритметична формула має значну політичну і юридичну вимову.

Важливим є також кінцевий вислід зговорення 9-ох, сімох чи може й усіх 15-ох. Що постає у висліді нового договору чи договорів? На думку Народної Ради й частини більшости, це не має бути нова і вища федеративна держава — союз, але спілка , асоціяція, або — за новим терміном — співдружність суверенних держав. Ця коаліція держав із спільним минулим та економічними пов'язаннями повинна мати лише стільки прав і повноважень, скільки їй передадуть складові держави. Інакше, вони не будуть суверенними. Такого поняття, як поділений суверенітет чи подвійний суверенітет немає. Суверенітет є, або його немає. Найкращу відповідь на вимогу центру підпорядкувати собі централізовані республіки дав ніхто інший, а сам Кравчук у заяві газеті „Московские новости". Він заявив: „Нас знову хочуть повернути до колишньої централізованої держави,, для цього й організуються нові міністерства і відомства. Від республік вимагають, щоб відмовлялися від своїх законів. І це діється в той час, коли в Україні кожний розуміє, що ми маємо сьогодні можливо єдиний шанс в історії зробити свою батьківщину реальною, повноправною і самостійною. Невже будь-хто серед централізаторів серйозно думає, що республіки відмовляться від прийнятих ними декларацій про державний суверенітет?"

Важливо, що це сказав суверен-комуніст Кравчук,

(Закінчення на стор. 4)

З КАПЕЛЕЮ БАНДУРИСТІВ ПО УКРАЇНІ

Написала Мирося Стефанюк

Поворот на Україну. Довго очікуваний, вимріяний, здійснений. Повний радости і смутку. В тих, що ждали, як і в тих, що були ждані тут і там. Ми не були просто свідками історичних моментів, а були живими учасниками. Хотілося з тих глибоких, бурхливих почувань сплести рясний вінок, носити його гордо і гідно та поділитися з кожним українцем, котрий питає — а як там було? Бо звичайними словами неможливо описати всіх тих сподівань, сприймань, переживань. Словами можна тільки розповідати про хронологічні події, та намагатися щось трошки передати з того що сталося, бачилося, відчулося...

Історичне концертове турне Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка по Україні увінчалося неймовірними успіхами. Від першої зустрічі з рідними на летовищі в Києві, де гучно пролунав наш національний гимн „Ще не вмерла Україна", у кожного з нас без виїмку, від наймолодшого до найстаршого, защеміло щось притаєне в серці та хвилювало до глибин, зворушало до щирих відкритих сліз. І так було в кожному місті, на кожному концерті, при кожній зустрічі — у виконавців як і в слухачів.

Розпочалося величавими концертами в нашій золотоверхій столиці, в Державному Театрі Опери та Балету та в Палаці Культури „Україна". Опісля виступ на Шевченковій горі у Каневі, а відтак маршрута снувалася по східніх землях — крізь Полтавську колиску кобзарського мистецтва до Харкова та на Донбас. Із шахтарського Донецького їдемо, по черзі, в Запоріжжя, Дніпропетровське, Кривий Ріг та Вінницю, а відтак галицькими плаями мандруємо до Чернівців, Івано-Франківського й Тернополя та кінчаємо турне концертами у Львові. Разом 15 концертів на протязі 16-ох днів!

Залі скрізь заповнені вщерть, всі квитки випродані заздалегідь. Майже в кожному місті, завдяки нашому старанню, перед самим концертом впускають на залю й тих що не змогли закупити квитків та чекають на дворі. Нарід заповнює стоячі місця, ряди, коридори.

Настрій під час концертів наелектризований — переплетений спонтанними вибухами оплесків. На „Заповіт" та „Ой у лузі червона калина", слухачі зриваються на ноги та співають разом з бандуристами, а по кожній пісні шалені овації, сцену дослівно засипають квітами, синхронізовані оплески тривають 10—15 хвилин, люди скандують „Слава!" „Слава Україні!", „Воля Україні!", „Єднаймося!", „Ще не вмерла Україна". Всі концерти кінчаються спільним співанням гимну, під час якого на залі мають синьо-жовті прапори та в багатьох слухачів піднесені три пальці на ознаку тризуба та перемоги.

Бандуристів вітають офіційні та неофіційні чиновники та представники різних організацій та установ. Вітають нас сердечно спонзори нашого турне — Товариство „Україна" та „Фонд Культури". На кожній обласній межі автобуси спиняють і вітають нас хлібом, сіллю і квітами, піснями й музиками, промовами, подарунками. При кожній можливій нагоді (а не всюди це було можливо) до наших спонзорів також долучуються з синьо-жовтими прапорами, теплими обіймами та щирими вітаннями, представники Руху та Демократичного Бльоку, урядовці обласних і міських рад, Товариство Української мови „Просвіта", різні громадські угрупування, студенти, діти, молодь та ряд мистецьких колективів.

Всюди вітають нас наші рідні — родичі, кревні, земляки. Перед кожним готелем, на зупинках, перед і після концертів, з китицями волошок, маків,роменів, троянд, шукають, розпитують — „А чи немає між вами..." — „Чи приїхав?" А тоді злука, перша зустріч, обійми, сльози.

Привіт Україні від бандуристів та всієї української діяспори на концертах і зустрічах висловлює голова капелі д-р Мирослав Гнатюк: „На священну землю рідної України вернулися її діти, щоб привітати своїх сестер і братів піснею і словом, яке ми плекали і держали десятиліттями... Схиляємо наші коліна й наші голови перед славним народом, що його частиною ми були,є, і будемо! Після довгих мандрівок світами і заокеанськими країнами, ми знов з Тобою, Україно! Прийми, Рідна Мати, нашу працю, прийми нашу кров, і щиру, гарячу, синівську любов..."

Закликає він присутніх схилити голови і перед пам'яттю тих, котрі відійшли у вічність, які загинули на засланні, були замордовані, чи розстріляні. Представляє присутнього одного із засновників Київської Капелі, племінника Григорія Китастого — Петра Китастого. Представляє наймолодшого бандуриста, 14-літнього Ореста Скляренка з Торонто. Представляє також заслуженого найстаршого бандуриста, Петра Гончаренка, котрий через 40 літ очолював капелю та якому капеля завдячує своє існування а в свою чергу Петро Гончаренко постійно підкреслює, що капеля бандуристів у вільному світі удостоїлася званням „амбасадора української культури" та з цим гаслом чесно з'їхала ввесь світ.

Чесно капеля й повернулася на рідну землю, де її місія і ціль перевершила всякі сподівання. Після першого концерту в Києві, блискучо це з'ясував Микола Горбаль, представник Київської Міської Ради та УРП, поет та колишній політв'язень: „Ми дякуємо Богу, що в той час коли була та залізна завіса, коли Україна була вже у відчаї та тільки одиниці щось думали про неї, то ви там все ж таки вірили, що Україна буде жити та зберегли ту пісню, і принесли нам її сьогодні, коли вже Україна сама починає підноситися з колін. Якщо брати під увагу, що в тому чужому, англомовному оточенні ви змогли зберегти мову, пісню, той дух пісні — то при тому всьому, що діялося тут, є підстава на те що ми, як нація маємо право вижити, бо ми все ж таки є нація, хто би що там не хотів, бо ми все ж таки народ".

Після останнього концерту у Львові подібні думки висловив Микола Кацал, дириґент хлоп'ячого хору „Дударик", котрий недавно гостював в ЗСА й Канаді: „Цей колектив, в парі з дириґентом, не пішов шляхом найпростіших обробок і легкої популярности, хоч багато людей цього сподівалося. Але ж ті глибинні пласти, які зачепили виконавці бандурою й голосами, це монументальні полотна, які вражають і можна привітати їх тільки ззахопленням. А якщо говорити про дух, про оту церкву в середині кожного із них, то пізнати, що в кожного та церква називається Україна і вони свято про ню дбають, і за це низько вклонитися їм від усіх нас. Вони збудили багатьох ще сонних і сьогодні багато з нас вже на ногах завдяки цим молодцям-козакам".

Необхідно тут скласти китиці вдячности, пошани та признання мистецькому керівникові та дириґентові Володимирові Колесникові за його колосальний вклад не тільки в скарбницю кобзарського мистецтва, але й в процеси національного, державного та духовного відродження нашого народу. Влучно, у своїй знаменитій рецензії („Культура і Життя" з 15-го червня 1991 року) його схарактеризував М. Головащенко: „Це справжній маестро-чарівник, який вміє натхненно розкрити задум автора, зміст, стиль, характер і кольорит твору, передати подих епохи". Хотілобся додати, що цей же маестро-чарівник чутливо й досконало відчув те, зрозумів дух та потреби сучасної епохи і вміло й самовіддано провадив кобзарів-бандуристів до вершин, щоб блискучим репертуаром та чудовим виконанням надати натхнення, сили та віри в краще майбутнє.

Це передавалося піснею — прямою, безпосередньою мовою душі. Це відчули і чули всі присутні. У роздумах можна тільки намагатися віднайти якийсь основний ключ, котрий роз'яснивби і з'язсував суть тої дії. А ключ той знаходиться у цілості музичного монтажу концертової програми, де стисло поєднані музика, зміст, слова, супровід і голоси. Разом, вони втілюють і зображують закорінені євства людини.

Під майстерною рукою маестра Колесника, у супроводі бандур, починаючи спокійною молитвою та прославою Господа, бандуристи постепенно, витончено але непохитно, відкривають і розмальовують славне історичне минуле, забарвлене жертвами, болем, гіркими втратами — „за свою омріяну державу, січовую воленську свою".

І вслухалась в цю пісню та зажурена Україна, на якій погинуло козацтво, а повиростали нехрещені козацькії діти. І почула вона, як зірвалися орли, гайдамаки, ворогів карати, братів рятувати, слави здобувати.. І почула на чужинецькому базарі, як між шумом і метушнею спочатку заглушено вплітаюся, а в кінці звучала тільки вона — українська пісня: „Грай кобзарю, поки стане воля!". І підсвідомо наростала віра, що дійсно ми, разом — „тую червону калину підіймемо, тую ярую пшеницю ізберемо, і нашу славну Україну розвеселимо."

Під кінець концерту — колосальний твір — дума Гната Хоткевича „Буря на Чорному морі" звуково віддзеркалює розбурхану хуртовину в душах виконавців і слухачів. Цей твір використовує широчезні оркестрові засоби бандур, повний діяпазон чоловічого хору та могутню силу й красу баритонського соля Яреми Цісарука, і доводить концерт до кульмінаційного пункту, до своєрідного апогею —

„На Чорному Морі щось
недобре —
Гей хлопці, стережіться...
богів забутих...
тяжко перед ними ми всі
прогрішили...
тільки жертвою море
заспокоїться...аж тоді
певно живими
зостанемося..."

Соліст Юрій Оришкевич виконує пісню „Лебеді".

(Фото: Мирося Стефанюк)

Солісти Павло Писаренко і Ігор Кушнір виконують „Їхав стрілець на війноньку".

Голова капелі д-р Мирослав Гнатюк вітає Україну.

В Каневі після концерту на Шевченковій Горі молоді бандуристи слухають виконання думи канівського кобзаря.

В селі біля Донецького — матір Василя Стуса розповідає про сина.

І саме тут наступає суттєве питання: чи ж не вистачило вже безмежних жертв? Чи ж не здали ми іспиту зрілости? Чи ж не пора піднестися на ноги, випрямися,та гідно, твердо йти вперед? У відповідь, капеля закликає:

„Вставай народе, з руїн і
пожарищ —
за дім, за край, вставай до
брата брат —
Вперед — за честь, за кров,
за волю йде народ!"

Але народ, могутній чесний народ, це не просто маса, це не натовп, який захоплюється боєвими кличами чи лозунгами. Народ складається з одиниць. І вкінці, кожна одиниця на ці основні питання може відповідати тільки за себе.

В Донецькому несподівано пощастило мені відлучитися від турне та поїхати до убогого шахтарського села, де виростав Василь Стус, Відбула там незабутню зустріч з його сестрою та його 90-літньою матір'ю. І саме там, я зрозуміла суть цієї подорожі по Україні, зрозуміла суть нашого життя. Скристалізував це для нас усіх Василь Стус, своїм життям, своїми словами:

„...Мій Господи — це ти
мене береш,
немов шматок
невироблений глини,
і місиш, мнеш і пальцями
всіма
формуєш [illegible]
задарма
іще один кавалок України
сподобивсь тверді!"

З концерту в Харкові.

Вітають капелю у Запоріжжі.

У Донецькому.

ПРОТЯГОМ ОДНОГО місяця до Польщі прибуває в середньому 800,000 совєтських громадян. З них майже 60,000 осіб залишаються в країні на невизначений час. Совєтські гості щомісяця вивосять з Польщі 80 міл. дол. чим завдають значної школи польській економіці.

Українсько-жидівська конференція у Києві

Недавно я мав можливість бути присутнім на міжнародній конференції „Проблеми українсько-жидівських взаємин", що відбулася в Києві 7—9-го червня. Її спонзорами були Республіканська Асоціяція Україністів, Республіканське товариство єврейської культури та Київське єврейське культурно-просвітницьке Товариство ім. Шолом-Алейхема. Організаційний комітет очолював Іван Дзюба.

Програма конференції була переповнена доповідачами (на офіційному списку подано 140 доповідачів), кожний виступ був строго обмежений до 20 хвилин, а на другий день засідань його скорочено до 15 хвилин. Більшість промовців були українці та жиди, що живуть в Україні, але між присутніми було багато українських науковців із Північної Америки та Західньої Европи. Значно відчувалася відсутність жидівських дослідників з Північної Америки та Ізраїля.

Часто конференція скидалася швидше на політичне засідання, ніж на науковий симпозіюм. Багато доповідачів концентрувались на поточній політичній ситуації та її значенні для українсько-жидівських взаємин. Було багато персональних свідчень. Проте були також і добрі наукові доповіді. Із тих, що мені доводилося чути, хотілося б вибрати дві. Ярослав Дашкевич зі Львова говорив про те, як слід провадити дослідження українсько-жидівських відносин. Він довів, що занадто велику увагу зосереджується на конфліктних моментах, тоді як тривалі взаємини жидів та українців в Україні були головним чином мирними та конструктивними, і лише деколи виводилися з рівноваги внаслідок інтенсивних конфліктів, що тривали протягом декількох років. Сергій Плохій із Дніпропетровського прочитав проникливу доповідь на жидівські теми, базуючись на документах з архівів Богдана Хмельницького. Організатори конференції плянують опублікувати прочитані доповіді.

Атмосфера наукової зустрічі була дуже доброзичливою, багато доповідачів наполягали на необхідності співпраці українців та жидів в Україні. Я від'їхав із твердим переконанням, що українсько-жидівський діялог є набагато здоровішим в Україні, ніж у діяспорі. Найбільш дискутованим питанням на засіданні, на якому я був присутнім, було питання про те, який термін вживати стосовно жидівського народу „єврей" чи „жид". Жидівські учасники були одностайні у своєму наполяганні на слові „єврей", натомість українські учасники, що становили меншість, надавали перевагу термінові „жид".

Багато прибулих на конференцію мали можливість побачити українську сценічну версію твору „Скрипаль на даху" під назвою „Тев'я-Тевель". Це була знаменита постановка, з досконалим художнім оформленням, а понад усе — з чудовим виконанням Богданом Ступкою ролі Тев'ї-молочаря.

На закінчення хочу висловити вдячність жертводавцям Фонду Катедр Українознавства за фінансову підтримку, що дало мені можливість взяти участь в цій важливій конференції.

Іван-Павло Химка

Південна Австралія вітала Р. Рудницького

Подорожуючи в концертовому турне по Австралії, видатний піяніст з Філядельфії маестро Роман Рудницький завітав знову до Аделайди і дав свій концерт, який відбувся в Народному Домі у суботу, 29-го червня.

У своєму репертуарі маестро Р. Рудницький у першій частині концерту виконував твори Шуберта, Шопена та А. Рудницького. В другій частині — два етюди з Іберії І. Альбеніца та три композиції Ф. Ліста, включно з перефразованим його концертом опери „Ріголетто" Верді. Крім того, Р. Рудницький виконав композицію свого батька Антона Рудницького „Гуцульський танок".

Концерт, який тривав кілька годин, був захоплюючим та полонив увагу присутніх, доказом чого були спонтанні щирі оплески, якими слухачі винагороджували талановитого маестра.

Особливо захоплювали публіку його фінальні виконання еспанської композиції „Свята Гора" та американської — „Банджо", що було, так би мовити, вершиною його віртуозности цього унікального концерту, щиро оціненого присутніми, які стоячи довгими оплесками віддавали своє признання Романові Рудницькому — українському піяністові-віртуозові.

Сприймаючи виконання ним складних композицій лише як це можуть сприймати любителі фортепіянової музики, можна сміло ствердити, що наш український маестро вповні заслуговує на знання віртуоза. Його висока техніка гри на фортепіяні, прецизійність та чистота у виконанні найдрібніших деталей, а передовсім його, так би мовити, владичність над інструментом (фортепіяном), яке під його руками, здавалося, виконувало всі його повеління, віддзеркалюючи голос душі композиторів, переданий в їхніх композиціях поколінням.

Гість з Америки завітав до української громади у Південній Австралії, використовуючи нагоду під час свого концертового турне по Австралії. Він виступає перед австралійською публікою, в університетах, у великих містах, а також і провінційних центрах. Своє турне маестро Р. Рудницький плянує закінчити при кінці вересня, відбувши тут 30 концертів.

В минулому році Р. Рудницький зробив два концертові турне по Україні. На наше питання, в яких країнах він відчув найбільше зацікавлення фортепіяновою музикою, маестро відповів, що таки...в Україні, де він зустрів найбільше цінителів його музики, яка складається з консервативних репертуарів.

Розповідаючи дещо про себе, наш молодий ще віком маестро (йому лише 48 років) згадав про своє перше зацікавлення фортепіяновою музикою, маючи лише чотири роки. Тоді він вже грав на фортепіяно, а дав свій перший концерт, маючи сім років. Можливо, згадує він, до того у великій мірі причинився його батько — диригент українських хорів та композитор, знаний Антін Рудницький, та його мама, відома оперова співачка Марія Сокіл. Закінчив він Філядельфійську консерваторію та високу музичну школу в Ню Йорку. На запрошення Львівської філгармонії та Об'єднання Композиторів маестро Роман Рудницький в грудні 1990 року дав концерт у Львівській консерваторії та в кількох містах України. В цьому році, в березні він знову виступав з концертами в Україні: у Києві, Запоріжжі, Чернівцях та Рівному. Крім центрів Північної Америки Р. Рудницький багатократно виступав з концертами в Англії, Німеччині, Швайцарії, Еспанії, Південній Америці та вже сьомий раз в Австралії.

Хоч народився він у Ню Йорку та виховувався в ЗСА, чудово володіє українською мовою та палає любов'ю до України, її народу та його культури. Його дружина — співачка, однак, як він признався, 17-літня донечка Оксана та 14-літній син Дам'ян не проявляють нахилів до музичного мистецтва, що є, на його думку, нормальним явищем, і батьки лишають своїм дітям вільний вибір в їхніх замилуваннях.

Після концерту та бурхливих овацій маестрові Р. Рудницькому від імени української громади Південної Австралії щиру подяку зложила Марія Ковальська, культосвітня референтка громади, при тому вручила йому на згадку про його перебування в Аделайді сувенір медведика. Вона проводила концертом як церемоній-майстер. Голова громади д-р Іван Ващишин запросив гостя і бажаючих присутніх на скромну перекуску, яка відбулася в залі ім. Т. Чупринки, де в дружній гутірці ті, що чули його тут попередньо, стверджували великий його поступ та давали йому своє щире признання як українському віртуозові.

Увесь дохід з концерту був призначений на Фонд Допомоги Україні.

Д-р Святополк Шумський

Лікарі Львова...

(Закінчення зі стор. 1)

над українським енциклопедичним медичним словником в рамках Української Радянської Енциклопедії.

— Бачимо, що УЛТ у Львові має соборницькі пляни, а як до цього ставиться Всеукраїнське Лікарське Товариство?

— Його осідок, розуміється, в Києві, а головою є д-р Любомир Пиріг. Але ми маємо широкі можливості і багато вже зробили в різних ділянках. Ось зараз у Львові проходить реформа Українського Медичного Інституту, який отримав статус повної незалежности, від вересня ректорат і професори його будуть виборні та будемо реформувати систему навчання на взірцях Заходу. А не забувайте, що річно в цьому училищі підвищує свої кваліфікації принаймні понад 2,000 лікарів.

— Ви, як професор інституту, напевно можете більше сказати про цю кузьню лікарів в західній Україні.

— Треба вам знати, що інститут не лише зміняє спосіб навчання, але є ініціятором різних громадських починань. Ось, наприклад, перший вечір в пошану Митрополита Андрея Шептицького був саме там, там також завелась практика зустрічі студентів із духовними особами, інститут був ініціятором створення Музею д-р Маріяна Панчишина. Також інститут започаткував у червні 1990 року заснування Українського Лікарського Товариства у Львові, що сьогодні має вже 300 дійсних членів і допомагає у творенні подібних товариств у інших містах західньої України, як Тернопіль, Івано-Франківське, на Волині. Тепер твориться Музей Історії Галицької Медицини ім. М. Панчишина і я з радістю прийняв дарунки до цього музею, які передав М. Панчишин, мол., у Чикаго. Може ще серед українців діяспори заховалися речі, якими можна буде цей музей поповнити?

— Ми були помічними в цих імпрезах, а тепер брали участь у переведенні европейського конґресу СФУЛТ, що відбувся в червні в Івано-Франківському. Чи відомо, що в часі того конґресу відбулася перша в історії української медицини маніфестація і масовий похід усіх учасників у числі понад 300 вулицями міста.

Учасники конґресу вислали також делеґацію на відкриття пам'ятника жертвам із рядів УПА біля Сколього, де похований також лікар УПА д-р Пилип Кравець. На тему медичної опіки в УПА була окрема доповідь, як теж про розп'яту медицину в часі сталінського терору.

— Значить конґрес вдався, як бачимо із ваших завважень.

— Не лише вдався, але затіснив наше спілкування ідеєю створення европейської співдружности українських лікарських товариств, що діяла б поміж конґресами. Наступний конґрес заплянowано на Закарпатті в 1993 році.

— Ви принесли нам примірник „Народного Здоров'я", — чи можете сказати дещо про цей медичний журнал?

— Це перша наша медична професійна газета, якої вже вийшло вісім чисел. Покищо випускаємо її щодва тижні і подаємо фахові інформації та розраховуємо на лікарів та медсестер як читачів та дописувачів. Радо прийматимемо дописи лікарів з діяспори — можуть бути і неукраїнською мовою, бо перекладачів у нас досить. На це відкриваємо рубрику „В лябораторіях українських лікарів у діяспорі".

— Завважуємо, що ви виступаєте, як головний редактор. Як находите час на всі ці ваші широкозакроєні завдання?

Наш гість усміхається, а ще більше його дружина. Вона теж завважує, що вже дуже чекає на поворот до Львова — либонь і у неї доволі обов'язків громадського порядку.

Але на тому, що відповідає на наші питання д-р О. Кіцера, не кінець його активности, а тим і активности українських лікарів у Львові, для яких він без сумніву є одною з найсильніших рушійних сил.

Отож довідуємося ще від нашого гостя про створення у Львові Товариства українських середніх медичних працівників, головою якого є д-р Іван Луць, що осінню розпічне діяльність Лікарський Клюб Львівщини ім. Юрія Липи „вечорницями ескулапа", що Українське Лікарське Товариство Львова співпрацює з Обласним Відділом Охорони Здоров'я у всіх актуальних питаннях про створення доброчинного фонду ім. М. Панчишина для допомоги незаможним студентам, родинам лікарів, хворим при допомозі лікарів та фармацевтичних підприємств із Заходу.

— А як стоїть справа з „Народною Лічницею" у Львові? — питаємо ще на кінець.

— „Народна Лічниця" вже звільнена від попередніх власників, зокрема ґінекологічний відділ, придбано операційне обладнання з Мюнхену, а голова „Народної Лічниці" д-р Юрій Дащо запевнив, що шпиталь цей буде працювати фінансований Українською Греко-Католицькою Митрополією на підставі відповідного договору з главою УГКЦеркви. Ця лікарня призначена для всіх українців, хто живе нище рівня убожества, але окремий відділ буде для тих, що зможуть за перебування в ньому платити. Його обслуговувати будуть, як колись Сестри, а вулиця, де „Народна Лічниця" міститься, буде тепер переіменована на Євгена Озаркевича, що був першим директором цієї лікарні.

Д-р О. Кіцера подав нам у коротких відвідинах стільки інформацій про діяльність українських лікарів у Львові, що ми ледве могли все це списати. Але це лише доказ яку важливу вони тепер мають ролю та скільки доброго можуть зробити не лише у своїй професії, але й у громадському і національному відродженні західньої України.

Рік сподівань...

(Закінчення зі стор. 2)

який правдоподібно не сам так думає серед тих, що ще перебувають в рядах КПУ. Це важливе ствердження і можливий наш поступ на шляху до справжнього суверенітету, який то шлях справді не легкий. Якщо так, то ми маємо на політичному овиді нашого Бразаускаса, за яким ми так тужили.

Саме про Леоніда Кравчука останнім часом заговорила міжнародна преса. Його представляють поруч із Єльциним, як того, що реально дивиться на подальший розвиток у Совєтському Союзі, що хоче вибороти справжню для України незалежність, але робить це методами тихої і безкровної революції, маючи в руках таку зброю, як проголошена рік тому декляраціЯ про суверенітет України. Ось що пише колишній кореспондент ТАСС Максим Князьков в ст. „Тиха сецесія України" в газеті „Christian Science Monitor" в числі за 26-те червня 1991 року.:

„Несподівано для багатьох одним з головних акторів цих закулісних маневрів є Леонід Кравчук, колишній головний комуністичний ідеолог на Україні, який все таки виявив свої здібності пристосуватися до головної течії політичних тенденцій. Так нагло він зірвав із своїм власним минулим, що на пресовій конференції в квітні він відкрито кинув виклик Ґорбачову, кажучи, що схвалення ідеї союзу в час референдуму не означає автоматичного схвалення союзного договору".

На Україні сьогодні переважає думка серед більшости політично думаючих і активних людей, що здобути справжній суверенітет нам треба можливо мирними шляхами і що він означає незалежність з мінімальним пов'язанням з іншими республіками, а якщо таке пов'язання має бути, то лише добровільне і на взаємно вигідних умовах. В цьому Україна не сміє надщербляти свого суверенітету. Практично з підписанням якого б то не було договору треба відкладати, а взагалі підписати його тільки після надання декларації про державний суверенітет України сили конституційного закону, після прийняття закону про українське громадянство та після прийняття нової конституції України.

Остання вже обговорюється та є кілька проєктів конституції. Для цього вже створено окрему комісію Верховної Ради. Комісія має доручення парляменту опрацювати проєкт на базі декларації про державний суверенітет України.

Яка, отже, оцінка цієї декларації, першу річницю проголошення якої сьогодні відзначуємо? Я вже мав нагоду деінде говорити, що це не Четвертий Універсал, але і не Третій, який, хоч проголошував Українську Народну Республіку, залишав її ще в складі Російської демократичної федеративної республіки. Декларація тільки говорить про можливість входження України в склад союзу в дусі і на базі того ж суверенітету. Це важливий етап на шляху до повної незалежности. Декларація вже сьогодні, рік після її проголошення, має реальнішу силу і значимість, як це було рік тому. Вона ще не увійшла в силу, бо є сили в центрі і місцеві, котрі цьому противляться, але вона має усі шанси стати основою конституції та всіх пертрактувань з іншими республіками щодо їх обопільних і взаємних стосунків. Політично, цей документ на протязі цілого року був мобілізаційним у здобуванні широких мас для ідеї незалежности, він давав речникам України мандат говорити в імені народу, а тепер виправдувати свою окрему політику в стосунках із ще сильним центром. Це твердий атут для здобуття ще національно і державницько неокреслених мас України, як також стає перед зовнішнім світом леґітимізуючим арґументом наших державницьких змагань в 1990 рр. Цей документ — декларація про суверенітет — доведе Україну за кілька років, а цілком певно до кінця нашого століття до її повного статусу незалежної держави. Дав би Бог, щоб це сталося з мінімальними жертвами збоку українського народу. А тоді всі, хто причинився до вироблення і схвалення цієї декларації — з більшости і меншости, з правого і лівого боку, демократи і суверен-комуністи, заслужать собі на гідне відзначення у нашому національному літописі, де буде записано:

Року Божого 1990, місяця липня 16-го дня, всі вони зробили добре діло, щоб поправити помилки минулих літ і виправдати великі надії наших попередників.

АҐЕНТСТВО Ассошієйтед Пресс інформує, що Марґарет Тачер, колишній прем'єр-міністер Великобританії, назначена ректором Бакінґемського університету, який, на думку АП, є єдиним незалежним університетом Великобританії, тобто він не отримує жодної допомоги з державної каси. На цьому пості М. Тачер замінить лорда Гейлсмана, в минулому міністра фінансів в її кабінеті. Проректором цього університету був назначений колишній міністер для справ мистецтва Ричард Лус. Бакінґемський університет знаходиться в маленькому містечку цієї самої назви, віддалений 65 кілометрів на північний захід від Лондону. Він був заснований в 1976 році, а міністерством освіти офіційно визнаний щойно в 1983 році. Тепер в університеті студіює 860 студентів, але в майбутньому адміністрація університету плянує поширити приміщення і прийняти на навчання 1,300 осіб.